

19

Forslag fra Karin Andersen om ny § 110 d i Grunnloven. (Retten til bolig)

Til Stortinget

Undertegnede vil med dette fremsette forslag om å grunnlovsfeste retten til bolig.

I den norske rettsstaten påhviler det staten ulike plikter som skal legge til rette for at den enkelte borger skal inneha og ha tilgang til de mest fundamentale rettigheter som er avgjørende for å fungere som en likeverdig borger. Rettene som er fastlagt i Grunnloven dreier seg både om demokratiske rettigheter slik som stemmerett, yrings- og næringsfrihet, rettsikkerhet,- og materielle rettigheter som rett til arbeid og til et rent miljø som sikrer sunnhet og naturens produksjonsevne. I tillegg finnes bestemmelser om innskrenkninger i myndigheters rett til inngripen i enkeltmenneskers liv. Grunnloven pålegger staten å respektere menneskerettighetene.

Dette viser at mennesket og de menneskelige behovene står i sentrum for samfunnsbygging og de institusjoner Grunnloven fastsetter. Dette er et verdivalg for samfunnet og det nedfelles i Grunnloven gjennom de ulike bestemmelsene. De områdene som har fått egne bestemmelser i Grunnloven må anses som det samfunnet og myndighetene mener er av avgjørende betydning for å kunne ivareta både samfunnets og enkeltmenneskets interesser og at dette er helt grunnleggende og nødvendige faktorer som må være på plass for å realisere målsettingene.

Bolig er et nødvendig gode ingen i Norge kan klare seg uten.

Uten et sted å bo er en ikke sikret å kunne bruke verken sine demokratiske rettigheter, kunne gjøre seg nytte av skole- og helsestell, eller ha noen form for privatliv. Bolig må ses på som en forutsetning både for å få og fungere i en jobb, ha mulighet til å stifte familie og til å kunne ta vare på helsa. I tillegg er klimaet så strengt i Norge at behovet for en bolig er udiskutabelt. Det er rett og slett livsfarlig å ikke ha et sted å bo.

Trygghet og likeverdighet for alle borgere i samfunnet er avhengig av tilgang til en bolig av rimelig og nøktern kvalitet for alle. Et samfunn som ikke har nok boliger til borgere som enten varig eller i en fase av livet har dårlig råd, vil preges av store og økende sosiale forskjeller og av at økonomiske eller sosiale problemer forsterkes. Andelen personer som blir låst fast i en avmakt-situasjon med varig utestenging fra å kunne ta del i samfunnslivet på like vilkår vil øke. Samfunnets innsats på områder som helse, omsorg og skole vil ikke fungere effektivt overfor personer uten bolig.

Det faktum at det i Norge i mange år har vært flere tusen bostedsløse og at stadig flere verken har råd til å kjøpe eller leie bolig, viser at grunnleggende og elementære behov ikke blir dekket. Dette dreier seg både om et alvorlig velferdsproblem for den enkelte, et anstendighetsproblem i fordelingspolitikken og et demokratisk problem for samfunnet.

Det er uverdigg at mennesker i ett av verdens rikeste og kaldeste land må bo på gata eller på hospits.

Utover samfunnets og fellesskapets ansvar for å legge samfunnet til rette slik at den enkelte kan gjøre seg nytte både av sine demokratiske rettigheter og sine sosiale rettigheter, ligger det en stor samfunnsinteresse i å hindre nød og uverdige levekår hos innbyggerne. Økte forskjeller og mangel på elementære goder skaper store konflikter og sosial uro og bidrar til at samfunnets menneskelige ressurser ikke blir utnyttet.

Boligsektoren er en av de viktige infrastrukturene i samfunnet Boligsektorens sammensetning, volum og pris, bestemmer livskvalitet og levekår for den enkelte.

I Norge er nesten hele boligsektoren overlatt til markedet og den enkelte. Markedet vil aldri kunne framskaffe nok rimelige boliger til folk med dårlig råd, fordi det ikke vil være bedriftsøkonomisk lønnsomt å bygge eller leie ut til en tilstrekkelig lav pris. Markedet vil ikke avspeile den reelle etterspørsel fordi ingen priser er lave nok for de med lavest betalingsevne. Skal en sikre at mennesker med dårlig råd eller liten egenkapital har en akseptabel bolig, må staten og myndighetene forpliktes på å føre en sosial boligpolitikk som sikrer bolig til alle.

Bolig er et grunnleggende og helt uunnværlig gode i Norge. Derfor er det riktig at retten til bolig nedfelles i Grunnloven § 110 som et nytt punkt. § 110 i Grunnloven dreier seg om retten til arbeid, et annet grunnleggende gode som anses så viktig både for den enkelte og for samfunnet at det omfattes av Grunnlovens bestemmelser. Retten til arbeid er avgrenset gjennom ordlyden: «ethvert arbeidsdyktig Menneske». For å presisere hvem som skal ha en rett bolig, må begrepet «enhver Borger» forstås slik at retten gis til alle som har lovlig opphold, arbeids- og bosettingstillatelse i Norge.

I og med at bolig er en materiell ting, en gjenstand som kan fremskaffes gjennom politiske vedtak, er det mulig for staten å organisere, gi lover og

på annen praktisk måte sørge for å sikre en slik rett. Det skulle derfor ikke være tungtveiende praktiske grunner som skulle tale imot et slikt forslag.

En grunnlovsfesting av retten til bolig vil være et viktig bidrag til å bygge ut og forsterke det norske velferdssamfunnet og gi enkeltmennesker et vern mot å bli bostedsløse. Ulike boligløsninger kan være aktuelle. I reglene for bostøtte står det at bostøtten skal gis til personer som fyller kriteriene i ordningen og at bostøtten skal gjøre det mulig å anskaffe en god, hensiktsmessig og nøktern leie- eller eiebolig som vedkommende skal ha mulighet til å bli boende i. Det vil derfor være aktuelt å gi begrepet «bolig» en definisjon som tilsvarer de en finner i reglene om bostøtten.

Nedenfor er formulert to ulike tekster til tillegg til Grunnloven. Alternativ A og B. Begge tekstene har samme intensjon, den at staten gjennom lovgivning må sikre retten til bolig.

Forslag

Alternativ A:

Ny § 110 d skal lyde:

Enhver Borger har Ret til en Bolig. Nærmere Bestemmelser om Gjennomførelsen af denne Grundsætning fastsættes ved Lov.

Alternativ B:

Ny § 110 d skal lyde:

Det paaligger Statens Myndigheder at lægge Forholdene til Rette saaledes at enhver Borger har Ret til en Bolig.

Nærmere Bestemmelser om Gjennemførelsen af denne Grundsætning fastsættes ved Lov.

Oslo, den 13. desember 1999

Karin Andersen

Referert i Stortingets møte 28. september 2000.
«Forslaget blir under presidentens ansvar å be-
kjentgjøre ved trykken for å komme til avgjørelse på
første, annet eller tredje Storting etter neste valg.»

Kirsti Kolle Grøndahl
president

Signe Øye
sekretær